

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMINIŲ SAJUNGOS
SAVAITRAŠTIS

TREMINIUS

2004 m. gegužės 27 d.

Nr. 22 (603)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

TS prezidiumo pareiškimas

Dėl Tėvynės sąjungos pozicijos prezidento rinkimuose

Tėvynės sąjunga, įvertinusi Konstitucinio Teismo sprendimą ir susiklosčiusią padėtį prezidento rinkimuose bei atsižvelgdama į Tėvynės sąjungos prezidiumo ir tarybos anksčiau išsakytas nuostatas šiuo klausimu, pažymi:

– Tėvynės sąjunga šiuose prezidento rinkimuose nuo pat pradžių nuosekliai siekė apsaugoti Lietuvą nuo praėjusių prezidento rinkimų nesėkmės, todėl siūlė partijoms susitarti dėl platesnės paramos nepartiniam kandidatams, žinomiems valstybininkams, turintiems daug tarptautinės politikos patirties, pati atsisakydama kelti savo partinį kandidatą. TS apgailestauja, kad dauguma kitų partijų šiuose rinkimuose pirmenybę atidavė partiniams interesams.

– Tėvynės sąjunga savo nuostatą pradiname etape remti du nepartinius nepriklausomus kandidatus – Petrą Auštrevičių ir Valdą Adamkų – grindė tuo, kad abu šie kandidatai turi reikiamas savybes eiti prezidento pareigas, ir tuo, kad nedalyvaujant rinkimuose Rolandui Paksui vienas iš TS remiamų kandidatų gali atsisakyti dalyvauti rinkimuose.

– Tėvynės sąjunga gerbia

V. Adamkų, vertina rinkėjų paramą ir neabejoja jį pateksiant į antrąjį rinkimų turą, taip pat džiaugiasi tuo, kad P. Auštrevičiui per trumpą laiką pavyko sutelkti gausią Lietuvos piliečių ir skaidrią lietuviško verslo paramą. TS yra įsitikinusi, kad P. Auštrevičius tapęs Lietuvos Respublikos prezidentu naujajame Lietuvos gyvenimo etape energingai ir efektyviai gebėtų siekti tų tikslų, kurių siekė prezidentu būdamas V. Adamkus.

– Tėvynės sąjunga yra įsitikinusi, kad P. Auštrevičius, būdamas tremtinio vaikas, nebuvo, nėra ir nebus valdomas rusiškų ar kitokių nešvarių pinigų.

– Tėvynės sąjunga gerbs ir vertins rinkėjų valią balsuoti ir už V. Adamkų, ir už P. Auštrevičių. Tačiau suteikus P. Auštrevičiui papildomos paramos yra galimybė, kad antrajame rinkimų ture liktų tik V. Adamkus ir P. Auštrevičius. Todėl Tėvynės sąjunga kviečia rinkėjus, kuriems svarbi TS nuomonė, pirmajame rinkimų ture balsuoti už P. Auštrevičių.

– Tėvynės sąjunga tikisi, kad išdėstytas nuostatas geranoriškai priims ir Valdas Adamkus, ir Petras Auštrevičius.

Petras Auštrevičius – mūsų remiamas kandidatas

Petras Auštrevičius gimė 1963 m. gegužės 16 d. Juodšiliuose, Vilniaus rajone. Tėvas 1949 m. buvo ištremtas į Krasnojarsko kraštą iki 1956 m. Iš tremties grįžo į Juodšilius, kur dirbo darbininku vienoje miestelio įmonėje, mama – medicinos seserimi vietos ligoninėje. Šiuo metu abu tėvai – pensininkai. Penkeriais metais vyresnė sesuo Nijolė – mokytoja.

Pradinę mokyklą baigė Juodšiliuose. Kartu su juo kieme augo vietos lenkų ir rusų vaikai.

“Rusiukai vis sakydavo, kad rusų pagamintos raketos – geriausios pasaulyje, tad lenkiukus agituodavau opnuoti, kad ne viskas, kas rusų – geriausia”, – prisimena pirmuosius “diplomatinius” įgūdžius. Pradinę mokyklą lankyti pradėjo jau mokėdamas lenkų ir rusų kalbas. Nuo ketvirtosios klasės pradėjo mokytis Vilniaus 39-ojoje vid. mokykloje su sustiprintu matematikos mokymu. Anksti pradėjo svajoti apie ekonomisto profesiją, nes visada norėjo dirbti kruopštų atsakingą darbą. Mokslai vidurinėje mokykloje jam sekėsi puikiai – buvo daugelio respublikinių konkursų, olimpiadų laureatas. Gerai sekėsi tiek tikslieji, tiek humanitariniai mokslai, ypač

buvo gabus mokytis kalbų. Vakaris kartu su tėčiu klausydavosi “Amerikos balso” radijo laidų, diskutuodavo įvairiais politikos klausimais.

1981-aisiais P. Auštrevičius įstojo į Vilniaus universiteto Ekonomikos fakultetą. Besimokydamas aktyviai dalyvavo Studentų mokslinės draugijos veikloje, taip pat organizuodavo įvairius fakulteto renginius. Čia susipažino ir su būsimąja žmona Gintare, kuri mokėsi viename kurse. Petras su Gintare susituokė baigęs studijas, 1989-aisiais. Šeimoje auga du sūnūs – penkiolikmetis Vytenis ir trylikametis Vainius.

Baigęs studijas Petras Auštrevičius pradėjo dirbti Mokslų akademijoje jaunesniu moksliniu bendradarbiu ir įstojo į doktorantūrą.

(keliami į 2 psl.)

sidžiaugė, kad dalyvauja moksleiviai, šauliai, kuriems būtina iš pirmų lūpų sužinoti, kaip narsiai kovojo ir kentėjo mūsų tauta.

Iškilminga eiseną su vėliavomis patraukė per Sėdžiaus miestelį prie buvusios sribų būstinės – šiuo metu vienintelio negyvenamo namo miestelio centre. Prie šio niūraus namo LLKS Kęstučio apygardos vadas Vladas Meškauskas papasakojo, kad nuo 1944 m. lapkričio mėn. NKVD operatyvinei grupei pradėjus vadovauti plk. Terentjevui buvo pradėtos baudžiamosios operacijos Vilkišios, Sėdžiaus, Čekiškės valsčiuose. Iki gruodžio mėn. suimta apie 350 žmonių, o iki 1945 m. sausio 15 d. nužudyta 313 žmonių, sudegintos 56 sodybos – Vozbutų kaimas.

(keliami į 2 psl.)

Aktualijos

■ Laikinasis prezidentas Artūras Paulauskas ragina kaimo žmones kuo aktyviau burtis į bendruomenes, o pačioms bendruomenėms kuo plačiau propaguoti tokios veiklos privalumus.

■ Laikiniai einantis prezidento pareigas A. Paulauskas aiškinasi, ar Darbo partijos lyderis V. Uspaskichas nekursto tautinės nesantaikos. Jis pranešė, kad gautą Lietuvos Sąjūdžio kreipimąsi, kuriame prašoma įvertinti, ar V. Uspaskichas neniekina Lietuvos, perdavė įvertinti prezidentūros teisininkams.

■ Išforinius prezidentūros rūmus Kaune birželio 1 d. Kultūros ministerija perduos prezidentūros globon.

■ Keli Seimo nariai gavo kopiją dokumento, rodančio, kad Lietuvos archyvų departamento (LAD) generalinis direktorius Vidas Grigoraitis praityje galimai bendradarbiavo su sovietų saugumu – KGB. Artimiausiu metu tai ketina tirti Valstybės saugumo departamentas (VSD) bei speciali iliustracijos komisija.

■ Išdavusiam Lietuvos partizanui Juozapui Bierui siūloma anuliuoti kario savanorio statusą, nutraukti 1-ojo laipsnio valstybinės pensijos mokėjimą ir kreiptis į teismą, kad būtų išieškotos nepagrįstai išmokėtos lėšos.

■ Tarptautinės Estijos pakrantės vandenių išminavimo operacijos “Mcopest-2004” dalyviai jau per pirmąją dieną Narvos įlankoje surado devynis sprogus objektus. Tarp jų buvo vokiška Antrojo pasaulinio karo laikų torpeda, septynios minos su inkarais ir dar du objektai, kuriuos reikia atskirai iširti, pranešė Estijos gynybos pajėgų štabas.

■ Antradienį Čėčenijoje per federalinių pajėgų specialiąsias operacijas buvo nukauta 11 kovotojų ir trys sužeisti. Tai agentūrai “Interfax” pranešė Kovos su terorizmu operacijų Šiaurės Kaukaze regioninio operatyvinio štabo atstovas pulkininkas Ilja Šabalkinas.

■ Jungtinės Tautos Irako naujosios vyriausybės premjeru tikriausiai išrinks šitą H. Šahristanį, branduolinių technologijų mokslininką, kuris valdant S. Huseinui 11 metų praleido Abu Graibo kalėjime.

Po LLKS Kęstučio apygardą

Praėjusį šeštadienį LPKTS Marijampolės, Tauragės, Panevėžio, Kauno, Vilniaus, Jurbarko, Kėdainių, Raseinių skyrių nariai patraukė į patriotinę kelionę panemune, Kęstučio apygardos partizanų kovų takais. Tai aštuntasis tradicinis LPKTS inicijuotas žygis, kurį šį kartą organizavo LPKTS Jurbarko skyrius ir Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio atkurtoji Kęstučio apygarda.

Kelionė prasidėjo Sėdžiauje. Čia susirinkusius žygeivius pasveikino Sėdžiaus vid. mokyklos septyntokės su mokytoja, visus apdalino pavasario gėlėmis. Žygį taip pat pasveikino LPKTS pirmininkas Seimo narys dr. P. Jakučionis. Jis pa-

Prie LLKS tarybos prezidiumo pirm. gen. Jono Žemaičio-Vytauto vadavietės, Šimkaičių miške

Po LLKS Kęstučio apygardą

(atkelta iš 1 psl.)

1944 gruodžio 1 d. apie 30 partizanų, vadovaujamų LLA Šiaulių apygardos vado j.ltn. Adolfo Eidinto-Žyberto, pagal LLA vado ltn. K. Veverskio-Senio sudarytą planą puolė Seredžių. Užėmė stribų būstinę, vykdomąjį komitetą, nukovė 9 valsčiaus okupacinės valdžios pareigūnus ir stribus. Išlaisvinę 10 vyrų, sunaikinę dokumentus, apsirūpinę įvairiais blankais, antspaudais, rašomąja mašinėle, netekę vieno kovotojo pasitraukė. 1945 m. birželio 8 d. Seredžiaus stribų būstinę partizanai puolė dar kartą ir nukovė net 12 priešų. Pasak V.Meškauskos, Seredžiuje partizanai ne kartą buvo nugalėtojai.

Čia pat prie žygeivių priėję vietos gyventojai ir papasakojo pati mačiusi, kaip stribai šaudė partizanus, tarp kurių buvo ir du jos pusbroliai. Palaikus paliko pakalnėje net mėnesį gulėti, o ji eidama į bažnyčią kalno ketera matydavo išskėstas sušaudytų pusbrolių rankas, lyg šaukiančias pagalbos. Šis senos kaimo gyventojos pasakojimas istoriją beregint padarė gyvą...

Pamoję svetingiems Seredžiaus moksleiviams, žygio dalyviai patraukė į Veliuoną. Čia, kur žuvusių partizanų palaikai buvo užkasami Dariaus ir Girėno gatvės gale, šalia kapinių, aplankytas ir pagerbtas jiems pastatytas paminklas. Taip pat aplankytas kito legendinio partizano LLA įkūrėjo brig. gen. Kazio Veverskio-Senio, kurio likimas buvo labai panašus į Daumanto, paminklas.

K.Veverskis 1913 m. gimė ūkininkų šeimoje, Veliuonos valsčiaus Kalvių kaime. Veverskių šeimoje iš 7 brolių 4 žuvo už Lietuvos laisvę, o dar trys broliai ir trys seserys kentėjo sovietų lageriuose. K.Veverskio brolis dim. mjr. Aleksandras Veverskis pasakojo, kad Kazys labai norėjo mokytis ir įstojo Kretingoje į vienuolių mokyklą. Tačiau sprendimą pakeitė ir toliau mokėsi Kauno karo mokykloje. Vėliau studijavo teisę Vilniaus universitete. Lietuvą okupavus sovietams pasitraukė į Vokietiją, kur iš Tilžės internutuojų asmenų stovyklos nuvyko į Berlyną. Vokiečiams išginus sovietus iš Lietuvos grįžo į Tėvynę. Gabendamas spaudą 1944 m. gruodžio 28 d. išduotas žuvo ant Raudondvario tilto. Šiais metais sukanka 60 metų nuo LLA įkūrėjo žūties. Veliuonos miestelio gatvė, vedanti prie pa-

minklinio akmenų, pavadinta Kazio Veverskio vardu.

Žygio dalyviai iš Veliuonos pasuko į Girdžius, kur aplankė buvusią stribų būstinę, mačiusią Girdžių būrio ir vieno Pavidaujo būrio skyriaus partizanų, vadovaujamų V.Sideravičiaus-Viktoro ir A.Puišio-Valentino, kovas. Čia 1945 m. šie partizanai surengė ataką prieš siautėjančius stribus ir pakloję 6 priešus saugiai grįžo į dislokacijos vietą. Ateinančią iškilmingą eisena su vėliavomis pasitiko liaudies daina

LLA įkūrėjo - brig.gen. Kazio Veverskio atminimo vietoje kalba dim.mjr. Aleksandras Veverskis

būrelis dainorėlių. Labai maloniai nustebinti žygeiviai beregint susijungė į darnų ratą ir susikibę rankomis užtraukė "Žemėj Lietuvos". Girdžių bendruomenė su seniūne sužinoję, kad čia lankysis žygeiviai, sugalvojo juos pasitikti su vietos bažnyčios choru. Buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai jiems padėjo, o LPKTS Marijampolės sk. pirm. V.Raibikis šį bažnyčios chorą pakvietė atvykti į buv. tremtinių dainų šventę birželio 5-6 d.

Žygio dalyviai patraukė prie Lietuvos partizanų generolo J.Žemaičio-Vytauto vadavietės Šimkaičių miške. Vadavietė buvusią partizanų rūpesčiu atkurta, sustiprinta, per ją gali net tankai važiuoti – nesugriūtų. Žmonės lipo ir apžiūrėjo 1,8 m aukščio 3x2 m dydžio niūrią šlapią duobę gūdžiame miške, kur partizanų generolas ilgokai turėjo slapstytis ir gyventi. 1953 m. – paskutiniai ginkluotojo pasipriešinimo metai – buvo itin sunkūs. Priešas jau daugumą žinojo, kur ieškoti vadavietės, tad J.Žemaitis beveik neišėdavo iš niūriosios slaptavietės. Trūko visko. Teko maitintis užspirginta kruopų sriuba, kentėti dėl ryšio su išoriniu pasauliu trūkumo. 1953 m. gegužės 23 d. ap-

saugos vadas Simas išėjęs į susitikimą su partizanis buvo suimtas ir kankinamas neištvėrė, nurodė vadavietės vietą. Priešas į bunkerį įmetė granatą su migdomaisiais ir partizanų kūnus ištraukė kabliais.

V.Meškauskas pasakojo, kad vėliau, po pasimatymo Maskvoje su MGB ministru Berija, suimtas partizanų karo vadas atsitiesė, laikėsi išdidžiai, oriai iki pat žūties 1954 m. lapkričio 26 d.

Pagerbę partizanų generolo atminimą, kelionės daly-

viai patraukė Jurbarko link. Čia, netoli tuometinės Vokietijos sienos, aplankė buvusiam Lietuvos saugumo departamento direktoriui A.Povilaičiui pastatytą paminklą. Lietuvą okupuoti susiruošusi Sovietų sąjunga dar iki okupacijos žaidė baudžiamuosius diplomatinis žaidimus ir pareikalavo Lietuvos saugumo vado galvos. Tuometinis prezidentas A.Smetona paragino A.Povilaitį pasitraukti į Vokietiją, tačiau prieš sienos jį sustabdė buvęs pavaldinys, prieš kurį saugumo vadas nedrįso panaudoti ginklo.

Žygis baigėsi Jurbarko urėdijos Pašvenčio girininkijos poilsiavietėje. Kalbą pasakė Tėvynės sąjungos remiamo kandidato į prezidento postą Petro Auštrevičiaus tėvas. Jis labai nudžiugo kelionėje susitikęs pažįstamus savo – tremtinio likimo brolius. Buvusiems bendražygiams vyresnysis Petras laidavo už savo sūnų. Pasveikinę žygio vedlį LLKS atkurtosios Kęstučio apygardą V.Meškauską 75-ojo jubiliejaus proga, padėkoję miesto ir apskrities vadovams, padainavę prie degančio laužo žygio dalyviai išsiskyrė iki kito žygio partizanų takais.

Ingrida VĖGELYTĖ

Petras Auštrevičius – mūsų remiamas kandidatas

(atkelta iš 1 psl.)

Martyno Mažvydo bibliotekoje, kuri mokslininkams tarsi antrieji namai, tuo metu mokslinius darbus rašė ir Kazimiera Prunskienė, Kęstutis Glaveckas bei kiti ekonomistai, buvę Petro dėstytojai. Bibliotekoje vykdavo "pogrindinės" ekonomistų diskusijos, buvo aptarinėjamos politinio gyvenimo realijos.

Dar prieš Kovo 11-osios Akto paskelbimą jaunas ekonomistas, gerai mokantis anglų kalbą, buvo pakviestas dirbti kuriamos Užsienio reikalų ministerijos vyresniauju specialistu, vėliau jis tapo ministerijos pirmuoju sekretoriumi. Tuo pačiu metu aktyviai dalyvavo kuriant įstatymus. Kartu su kitais ekonomistais išleido dvi knygas apie rinkos ekonomiką, buvo vienas Laisvosios rinkos instituto steigėjų. 1992-aisiais Petras Auštrevičius išvyko mokytis diplomatijos Stanfordo universiteto Hooverio institute, kur dėstė pasaulinio lygio diplomatijos žinovai. Po studijų Amerikoje pradėjo dirbti URM Šiaurės Europos šalių skyriaus vedėju. Po kurio laiko jam buvo patikėta įkurti ambasada Suomijoje. Įkūrus ambasada 1994 metais tapo jausniausiu ambasadoriumi – Petru Auštrevičiumi tuo metu

buvo 31 metai. Jam gyvenant Suomijoje ši šalis tapo Europos Sąjungos nare ir jis galėjo savo akimis matyti, kaip keičiasi šalies, tapusios ES nare, gyvenimas.

1997-aisiais Lietuvoje pradėta svarstyti galimybę šaliai tapti ES nare. 1998-aisiais Petras Auštrevičius grįžo į Lietuvą, kur tapo ministro pirmininko patarėju užsienio politikos klausimais. Jaunam diplomatu buvo pavesta kurti Europos reikalų komitetą. 1999-aisiais, atsistatydinus tuometiniam premjerui, P.Auštrevičius pradėjo dirbti Vyriausybės kancleriu. Po metų jis sugrįžo dirbti į URM, tik šį kartą – ambasadoriumi ypatingiesiems pavedimams. P.Auštrevičius tapo 2000-aisiais įkurto Europos komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generaliniu direktoriumi ir vyriausiuoju derybininku derybose dėl Lietuvos narystės Europos Sąjungoje. Būtent jo dėka Lietuva tapo ES nare per pirmąjį plėtros etapą, o ne kartu su Rumunija ir Bulgarija, kaip buvo planuota anksčiau. Šių metų sausį Petras Auštrevičius paskirtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio pavaduotoju ES reikalams.

Petras Auštrevičius nepriklauso jokiai politinei partijai.

Edmundas SIMANAITIS

Staigių pasikeitimų laikas jau praėjo

Nuo pat Antrosios Respublikos gyvavimo pradžios buvo aišku, kad po penkių Lietuvos okupacijų, patirtų XX amžiuje, įstojimas į Vakarų saugios gerovės sistemos iš esmės sustiprintų nacionalinį saugumą, sudarytų palankias sąlygas plėtoti ekonomiką, puoselėti tautinę kultūrą, užtikrinti žmogaus ir piliečio teises bei laisves. Po kelerių metų šios nuostatos tapo svarbiausiais vidaus ir užsienio politikos tikslais.

Petras Auštrevičius septynerius metus vaisingai derybose su Europos Sąjunga (ES) gynė Lietuvos interesus. Lietuvos sutartis laikoma viena iš sėkmingiausių. Dabar, kai jau formaliai Lietuva yra ES narė, išskyla praktiški klausimai, kaip geriau ir naudingiau pasinaudoti sutarties

teikiamomis galimybėmis. Kandidatas į prezidento postą P.Auštrevičius savo rinkimų programoje akcentuoja keturias sritis, kurioms jis skirtų daug dėmesio.

Reikia imtis visų priemonių, kad sulygta su ES parama kuo greičiau pasiektų Lietuvą. Žemės ūkis bus vienas iš labiausiai remiamų. Iš visų socialinių grupių tik žemdirbiai galės gauti tiesiogines išmokas, jei bus laiku deklaruavę, kiek augina gyvulių ir pašėlius. Tai labai svarbi parama ūkininkams konkurencijos sąlygomis.

Užsienio kapitalo investicijoms atsiveria palankios galimybės. Tačiau valdžia turėtų rūpintis, kad būtų sudaromos palankios sąlygos vidutinio ir smulkaus verslo plėtrai.

(keliamą į 3 psl.)

Staigių pasikeitimų laikas jau praėjo

(atkelta iš 2 psl.)

Tai naujos darbo vietos, o kartu ir bedarbystės mažinimas. Reikia pridurti, kad šis socialinis sluoksniškas sudaro valstybės pilietinį stuburą. Kol kas šis stuburas Lietuvoje dar silpnas.

Kandidato nuomone, valstybės vadovas turi aktyviai ginti Lietuvos Respublikos interesus užsienyje. Pastarieji metai buvo visiems piliečiams sunkios, tačiau savaip naudingos patirties metai. Kandidato darbas valstybės tarnyboje leidžia daryti išvadą, kad jam tapus valstybės vadovu sumaištis visuomenėje tikrai nebus eskaluojama iš prezidentūros, kad nepasikartos priešprieša tarp aukščiausių valdžios institucijų, kad nebus žarstomi populistiniai neįgyvendinami pažadai. Kandidato valstybinio darbo patirtis iš tiesų įspūdinga. P. Auštrevičius ėjo atsakingas pareigas: ambasadoriaus, premjero patarėjo, Europos komiteto prie LRV gen. direktoriaus, Vyriausybės kanclerio, Europos komiteto prie LRV vadovo ir galiausiai – vyriausiojo derybininko dėl narystės ES. Jo darbo rezultatai kelia pasitikėjimą ir kartu liudija, jog kandidatas labai aiškiai suvokia valstybės interesų svarbą ir geba juos ginti.

Euroskeptikai dažnai priekaištauja stojimo į ES šalininkams dėl galimo lietuvių išstipimo Europos tautų katilė. Pasigirsta balsų, bandančių parodyti esant paralelę tarp Sovietų sąjungos ir Europos Sąjungos. Tai nelyginami dalykai. Lietuva buvo okupuota pagal dviejų imperinių grobikių – SSRS ir Vokietijos – suokalbį. Okupacija Lietuvai niekada nebuvo jokia palaima ar išvadavimas, o suplanuoto genocido politikos pradžia. Ir šito pamiršti niekada nevalia, nors iki šiol Vakaruose madinga kalbėti tik apie nacių piktadarys, nutylint kur kas didesnius komunizmo nusikaltimus. Kita vertus, NATO ir ES susikūrė kaip atsvara ir atgrasa nuo bolševizmo agresijos. Savanoriškas įstojimas į ES yra vertintinas kaip garantija, kad genocido politikai pasikartoti nėra jokios galimybės.

Žinoma, negalima nepaisyti globalizacijos įtakos, kuri po įstojimo į ES turės tendenciją stiprėti. Teigiamas globalizacijos padarinys saugumo srityje – tai Europos saugumą bei stabilumą lemiančių veiksmų internacio-

nalizacija. Lietuva atvira globalizacijos procesams, tačiau šio fakto nereikėtų suprasti kaip tautinio savitumo nykimo pradžios. Nacionalinio saugumo strategija, Seimo patvirtinta 2002 m. gegužę, globalizacijos nelaiko grėsme nacionaliniam saugumui. Atvirkščiai – globalizacija suteikia galimybę vertingiausiems mūsų kultūros laimėjimams paversti pasaulio kultūros dalimi. Ir būtų nedovantina klaida nepasinaudoti šia galimybe.

O koks kandidato į prezidento postą P. Auštrevičiaus požiūris į šią iš tikrųjų lietuviams aktualią problemą? Kandidatas teigia, kad prezidentas, lygiai taip pat ir kitos valdžios institucijos, turi siekti, kad lietuviai išsaugotų savo unikalią tapatybę ir ją sutvirtintų.

Euroskeptikai mėgsta pabrėžti tariamą lietuvių nepilnavertiškumą, atseit ES katilė tauta išstiprės, tradicijos ir papročiai sunyks. Šiuo būbu mėgstama gąsdinti piliečius. Ką rodo, pavyzdžiui, gyva trisdešimties narystės ES metų danų ar airių patirtis? Nei vieni, nei kiti neprarado tautinio identiteto, netapo kosmopolitais, o atvirkščiai – išsaugodami nacionalines vertybes stiprėjo ekonomiškai. Todėl teigti, kad lietuviai yra „žemesnės kokybės“, negebantys gerbti ir saugoti savo kultūros, yra neteisinga iš principo. Pakanka prisiminti mūsų Pirmosios Respublikos ekonomikos ir kultūros pasiekimus – lygiavomės su suomiais, su dainais. O nusikratyti neigiamus okupacijos padarinius turime patys. Tai ir vyksta, tik, deja, lėčiau negu norėtusi.

Karti paksizmo patirtis parodė, kad mūsų valstybės institucijų bei specialiųjų tarnybų nepakankamas dėmesys „artimojo užsienio interesams Lietuvoje“ iš tiesų kėlė didelį pavojų teisinės demokratinės valstybės pamatams. Išvados pačios peršasi. Kandidatas su sovietmečio nomenklatūros patirtimi, turėjęs ar ir šiuo metu turintis neišskiriamų ryšių su nusikaltėlių grupuotėmis ar su specialiomis užsienio tarnybomis, gaunantis paramą iš neskaidrių rėmėjų, nemokantis užsienio kalbų, nepriimtinas.

Svetimų pranašų ir apsišaukėlių tautos gelbėtojų laikas taip pat praėjo, nors jų rasis. „Artimasis užsienis“ tuo rūpinosi ir tebesirūpina.

Planai ir tikrovė

JAV prezidentas Dž. Bušas kalbėdamas karo mokykloje, Pensilvanijos valstijoje, patvirtino, kad valdžia Irake bus perduota irakiečiams birželio 30 d., kaip ir buvo planuota. Tačiau Dž. Bušas nieko nepasakė, kokios politinės jėgos ar visuomenės bei religinės grupės sudarys valdžios branduolį. Blogiausia tai, kad Irako išlaisvinimas iš S. Huseino diktatūros virto kruvinu chaosu, įgavo pačias žiauriausias formas. Niekas šiuo metu negali net įsivaizduoti šio nesibaigiančio chaoso pasekmių. Tuo labiau kaip paversti Iraką demokratine valstybe, kai apie demokratiją dauguma irakiečių neturi jokio supratimo. Dauguma politologų, apžvalgininkų, mokslininkų nesiryžta prognozuoti, kaip toliau plėtosis įvykiai Irake. Baiminamasi, kad viskas gali virsti baisiu košmaru, kokio dar pasaulis nematė. Viename Londono laikraštyje cituojamas žymaus XII a. arabų keliautojo ir rašytojo Ibn Džubairo išlikęs Bagdado gyventojų ir jų elgesio aprašymas. Tai labai primena dabartinį irakiečių elgesį. Štai ką rašė Ibn Džubairas: „Tarp Bagdado gyventojų sunku surasti bent vieną, kurio nuolankumas ar ramybė nebūtų apsimestini. Jiems būdingas nepaprastas pagyrūniškumas, savanau-diškumas. Jie niekina visus užsieniečius ir visa tai, kas nepriklauso jiems asmeniškai. Kiekvienas jų savo viduje yra įsitikinęs, kad visas pasaulis yra niekas, palyginus su jų miestu. Taip pat tvirtai tiki, kad ir Alachui nėra kitos tautos, kaip tik jie.“ Atrodo, kad praėjus šimtmečiams irakiečių mąstymas ir pasaulėžiūra nepasikeitė nė per nago juodymą.

JAV prezidentas taip pat sakė, kad po birželio 30 d., kai valdžia bus perduota irakiečiams, bus pradėta rengtis visuotiniams rinkimams. Jie turėtų įvykti ne vėliau kaip 2005 m. sausį. Per juos turi būti išrinkta nacionalinė asamblėja (parlamentas), kuri parengs naują Irako konstituciją, o iki 2005 m. pabaigos suformuos Irako vyriausybę. Tokį planą Jungtinių Tautų Saugumo Tarybai pateikė JAV ir Didžioji Britanija. Tačiau jau dabar abejojama, ar JT Saugumo Taryba pritaris tam planui. Rusijos užsienio

reikalų ministerijos atstovas jau pareiškė, kad Vašingtono ir Londono siūloma rezoliucija kelia Maskvai daug klausimų. Pirmiausia sprendžiant klausimą, kokiū būdu ir kaip bus sudaryta laikinoji Irako vyriausybė. Tuo tarpu Vokietijos, nepritarusios JAV karinei operacijai Irake, užsienio reikalų ministras J. Fišeris gana palankiai įvertino JAV ir Didžiosios Britanijos planą. Tačiau J. Fišeris, kaip ir Rusijos atstovas, pažymėjo, jog daug kas paaiškės po to, kai savo ataskaitą Saugumo Tarybai pateiks specialusis JT generalinio sekretoriaus Kofi Anano pasiuntinys Lachdaras Brahimis, kuris šiuo metu Irake konsultuojasi su įvairiomis Irako politinėmis ir religinėmis grupuotėmis.

Dž. Bušas, kurio populiarumas pačiose Jungtinėse Valstijose smarkiai krinta, labai susirūpinęs artėjančiais JAV prezidento rinkimais šių metų lapkričio mėnesį. Tačiau jis supranta, kad trauktis nėra kur, o JAV kariuomenės besąlyginis išvedimas iš Irako smogtų labai skaudų smūgį JAV prestižui. Galingiausia pasaulio valstybė ši kartą jokiū būdu negali sau to leisti. Todėl JAV prezidentas pažymėjo, kad amerikiečių karinės pajėgos, kurios šiuo metu sudaro 138 tūkst. karių, bus Irake tol, kol reikės. Dž. Bušas neatmetė galimybės, kad karių skaičius Irake gali būti padidintas.

Tuo tarpu pagrindinės JAV sąjungininkės Didžiosios Britanijos premjeras T. Bleras pritarė Dž. Bušo sprendimui perduoti birželio 30 d. visą valdžią laikinajai Irako vyriausybei bei pareiškė, kad ši vyriausybė turi teisę uždrausti užsienio kariuomenės pajėgoms vykdyti karines operacijas Irake.

Kelia nerimą įtakingo ir gerai informuoto Londono tyrimų centro pareiškimas, kad teroristinė „Al Qaeda“ organizacija plečia savo tinklą ir sėkmingai verbuoja naujokus į teroristų būrius. Pranešime pažymima, kad „Al Qaeda“ ir toliau rengs kruvinus išpuolius ne tik Irake ir Afganistane, bet ir Amerikoje bei Europoje. Taip pat skelbiama, kad „Al Qaeda“ teroristų grupuočių yra daugiau kaip 60 valstybių. Nors Dž. Bušas nenurodė sąjungininkų karinių pajėgų išvedimo iš Irako datos, tačiau manoma, kad tos pajėgos Irake išliks mažiausiai metus po valdžios perdavimo.

Prisižadė

Pagaliau Konstitucinis Teismas tarė žodį ir savo sprendimu, kuris yra galutinis ir neapskundžiamas, nutarė, kad pašalintasis R. Paksas, kaip šurkščiai pažeidęs Konstituciją ir sulaužęs priesaiką, visą gyvenimą negalės kelti kandidatūros nei į prezidento, nei į Seimo nario postą ar kitas valstybės tarnybos pareigas, kurias einant reikia prisiekti.

Iš tiesų tai buvo logiškas sprendimas, kas ir buvo pažymėta Konstitucinio Teismo nutarime. Žmogus, kartą grubiai pamynęs priesaiką, duotą tautai ir valstybei, tai gali padaryti ir ateityje. Taigi R. Paksas prezidentu daugiau niekada nebus. Ir ne tik penkerius metus, kaip buvo nusprendęs Seimas, priėmęs Prezidento rinkimų įstatymo pataisas. Dabar juokaujama, kad savo dievukui koją pakišo patys prezidentiniai vadinti liberalų demokratų veikėjai, kurie kreipėsi į Konstitucinį Teismą dėl esą neteisingo Seimo sprendimo. Jeigu būtų susitaikę su juo, tai nebūtų ir šio KT sprendimo. Jo nebūtų ir jeigu R. Paksas išaiškėjęs jo skandalams būtų atsistatydinęs iš pareigų, o prieš tai atsiprašęs Lietuvos žmonių.

Aišku, daugelis Lietuvos žmonių lengviau atsiduso. Visų pirma todėl, kad gal dabar daugelis seimūnų, kitų aukštųjų valdžios žmonių rimčiau pažiūrės į priesaiką valstybei ir Konstitucijai ir atsainiai nebekartos žodžių „Tepadeda man Dievas“. Kita vertus, Konstitucinis Teismas ir jo sprendimas visam pasauliui įrodė, kad Lietuva vis dėlto yra teisinė valstybė. Ir tikriausiai gali tapti pavyzdžiu kitoms valstybėms, jeigu ten kiltų panašus skandalas. Tiesa, demokratinėse ir civilizuotose valstybėse sunkiai įsivaizduojama, kaip žmogus, pažeidęs Konstituciją ir priesaiką ir už tai pašalintas iš pareigų, gali vėl aktyviai veržtis į aukščiausių valstybės postą.

Nepaisant to, kad Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis, neapskundžiamas ir nediskutuojamas, „mesija“ šalininkai iškart ėmė šaukti apie „politinių susidorojimą“. Ypač nepatenkintas buvo libdemų ideologu vadinamas Seimo narys, NATO ir Amerikos „imperializmo“ priešininkas, jau seniai pilantis vandenį ant Maskvos mūlo R. Pavilionis.

(keliamą į 4 psl.)

Ivykiai, komentarai

Andrius KUBILIUS

Prisižadė

(atkelta iš 3 psl.)

Jis jau apkaltino Konstitucinį Teismą peržengus savo įgaliojimus.

Į R.Pakso apraudotojų gretas labai operatyviai ištraukė ir kandidatė į prezidento postą „gintarinė ledi“ K.Prunskienė. Jos žodžiais, KT sprendimas jos visai nenužlugino, o R.Paksas buvo nubaustas per griežtai. Aišku, tuo stebėtis nereikia. Ypač žinant K.Prunskienės veiklą nuo pat nepriklausomybės atkūrimo pradžios. Ir dabar ši veikia nuolat demonstuoja savo neblėstančią meilę Maskvai.

Apgailėstaudama dėl per „griežtos bausmės“ R.Paksui, K.Prunskienė paskubėjo išreikšti viltį, kad R.Pakso šalininkai, ypač tie, kurie nepagydomai serga sovietinių laikų nostalgija, per rinkimus atiduos savo balsus už ją. Tačiau to paties tikisi ir neokomunistų kandidatas Č.Juršėnas. Tiesa,

būdamas gudresnis, to atvirai nesako. O per būsimojus Seimo rinkimus paksininkai greičiausiai balsuos už suvirintoją iš Archangelsko V.Uspaskichą ir jo asmeninę gvardiją, pavadintą Darbo partija. Ir visai nesvarbu, kad šis rusų milijonierius atvirai įžeidinėja visą lietuvių tautą, kaip nesugebančią valdyti valstybės. Esą „aborigenus“ lietuvius gali valdyti tik rusai. Įdomiausia tai, kad į tokius V.Uspaskicho akibrokštus sureagavo tik opozicijos veikėjai. Valdančioji partija praleido negirdomis tokį negirdėtą pasaulyje visos tautos įžeidinėjimą. Tyli partijos vadas ir premjeras, tyli partijos kandidatas į prezidento postą Č.Juršėnas. Bet kitaip ir būti negali. Todėl galima beveik neabejoti, kad praradę pilietinį sąmoningumą paksininkai, šustauskininkai, „tautos pažangiečiai“ balsuos už atklydėlį iš Archangelsko gubernijos.

Parengė Jonas BALNIKAS

Agitacija įsibėgėja

Prasidėjo pasiruošimas neiliniams Lietuvos prezidento rinkimams, nes Seimas po ilgų teisminių procedūrų pašalino valstybės vadovą. Lietuvos Respublikos prezidento apkalta plačiai nuskambėjo Europoje ir pasaulyje. Ji atskleidė mūsų skaudulius, iškilo daug nežinotų mums dalykų, atsirado prielaidų, savotiškų paslapčių, kurios paaiškės gal po kelių dešimtmečių, - juk ne be reikalo už norą sužinoti buvo išsiųsti trys kaimyninės valstybės diplomatai.

Juodosios technologijos 2002 m. prezidento rinkimuose, borisovų pinigai, almaksinukų įžūlumas ir V.Adamkaus rinkimų štabo neveiklumas bei pasimetimas išvedė R.Paksą į prezidento postą. Ir tai užtraukė Lietuvai gėdą visame pasaulyje.

Pasirodė kaip nebrandi, bolševizmo gerokai suluošinta tauta, išrinkusi į valdžią svetimos valstybės veikiamą asmenį, kurio nesveikos ambicijos ir arogancija būdingesni ne lietuviams, o Rytų kaimynams. Jis rėmėsi neapykanta, o tautos dalis patikėjo visai nerealiais pažadais. Anksčiau prezidentai deramai atstovavo valstybei ir jos vakarietiškomis aspiracijoms, troškimams, ir Lietuva tapo Europos regiono lydere. Būtent tada padėti stojimo į NATO ir Europos Sąjungą pagrindai. R.Paksui būnant prezidentu pradėjome riedėti atgal - „atnaujintos“ imperijos link, praradome orumą ir sunkiai iškovotą regiono lyderystę. Kad galėtume atstovauti valstybei, reikia ją gerbti ir mylėti, mokėti Vakarų kalbas. Pašalintasis prezidentas mieliau bendravo su iš Kaukazo kilusia kirpėja ir kitos valstybės karinio komplekso atstovais nei su Lietuvos intelektualais. Kirpėja rodė kelią į neaiškų dvasinį pasaulį, o „Almax“ atstovai išbandė poveikio per atstumą ir kitus žmonių mulkinimo būdus. Kas gali paneigti prielaidą, kad pašalintasis prezidentas buvo ruošiamas pagrindinei misijai - nepasirašyti galutinio dokumento priimant Lietuvą į NATO, kaip buvo Mažeikių sutarties atveju. Tik baigiamoji apkaltos strategija, pavertusi prezidento instituciją mažai veiksnia,

išgelbėjo Lietuvą nuo dar didesnės gėdos. Bet ši gėda apkartino tautos lūkesčius ir jos įvaizdį pasaulyje, nors, kita vertus, apkalta patvirtino mūsų įstatymų gyvybingumą ir demokratiškumą.

Galime didžiulius, nes partizanų kraujas ir tremtinių kančios, Lietuvos patriotų viltys ir lūkesčiai yra vainikuoti narystės NATO ir Europos Sąjungoje. Belieka padaryti viską, kad išrinktume Lietuvos prezidentu padorų žmogų, galintį tinkamai atstovauti valstybei, gerbiantį jos istoriją, papročius, mylintį žmones, sugebantį remtis krikščioniškosios moralės principais.

Tarp penkių įregistruotų kandidatų turime dvi ponias, vieną „kieta“ ateistą, vieną jauną, ką tik perkopusį reikiamo amžiaus ribą, ir prieš pusantų metų buvusį prezidentą. Prie šių penkių bandė tarsi šmėkla pritapti šeštasis - pašalintasis. Dėkokime Dievui, kad Lietuvos Konstitucinio Teismo 2004 05 25 nutarimas visam laikui užtrenkė R.Paksui duris į didžiąją politiką, niekais virto garsiosios kirpėjos pranašystės. Galime didžiulius savo Konstitucija ir teisėjų brandumu. Visiems bus gera pamoka - priesaikos tautai niekam nevalia laužyti.

Nepatekę į kandidatų sąrašus laikraščių redaktoriai ruošia savo „masonų ir gėjų“ geluonis.

Buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai susijungę su konservatoriais į naująją Tėvynės sąjungą remia euroderybininką Petrą Auštrevičių. Jis - jaunas ir perspektyvus politikas.

Patyręs ir tinkamai Lietuvai atstovavęs prezidentas V.Adamkus vis dar lieka vienu iš realių kandidatų.

Savotiški kiti kandidatai, dideli pažadukai. Keisti ir jų patikėtiniai: V.Blinkevičiūtės - buvusi R.Pakso patarėja D.Kutraitė, melavusi apie savo patrono kalbų mokėjimą; Č.Juršėno - A.Sysas, Seimo narys, niekaip nesugebantis išgyvendinti šešėlinio mokėjimo vokeliuose. Visi jie remiasi savo partijomis užmiršdami, kad prezidentas turi būti svarbiau už partijas, jis - valstybės atstovas.

Arimantas DRAGŪNEVIČIUS

Nekask duobės kitam...

Gegužės 24 d. Vilniaus apygardos teisme prasidėjo „Mažeikių naftos“ bylos nagrinėjimas. Teisiami du buvę Tėvynės sąjungos ministrai - Sigitas Kaktys ir Rimantas Didžiokas bei viceministras Antanas Bartulis už tai, kad vykdė Vyriausybės nutarimą parafuoti sutartis arba atitinkamus teisės aktus. Vyriausybė kolektyviniu sprendimu šiems dokumentams buvo pritarusi. Praktiškai teisiama visa Tėvynės sąjunga, kuri laikėsi principinės nuostatos, kad sutartis reikia pasirašyti ir negalima bėgti nuo atsakomybės priimant nepopuliarius sprendimus, kaip tuo metu elgėsi tuometinis premjeras ir keletas ministrų. Mūsų įsitikinimu, sutarčių nepasirašymas tuometinei valstybei, jos finansų sistemai ir visai tolesnei ekonomikos raidai būtų buvęs labai žalingas.

Taigi turime pirmąją politinę bylą Lietuvoje. Tėvynės sąjunga yra labiausiai suinteresuota „Mažeikių naftos“ reikalų tiesos nustatymu. Deja, negalime tikėtis, kad tokio tikslo siekiama tiek teisme nagrinėjant bylą, tiek ir Seimo komisijoje. Neapleidžia įspūdis, kad siekiama propagandinių tikslų ir bylos nagrinėjimas, kaip ir Valentino Greičiūno komisijos išvadų pateikimas, yra suderintas su rinkimų grafiku. Noriu priminti, kaip teisme atrodys mums žinomas liudytojų apklausos grafikas: birželio 4 d., likus devynioms dienoms iki rinkimų, kaip liudytojas turės būti apklaustas prof. V. Landsbergis, mūsų Europos Parlamento sąrašo lyderis; likus trimis dienoms iki rinkimų liudytojo parodymus turėsiu duoti aš. Po to bus daroma teismo procesų pertrauka iki rudens. Atnaujinti rugsėjo pradžioje procesai tęsis iki spalio vidurio. Kaip žinome, priėmus Konstitucijos pataisą spalio viduryje vyks Seimo rinkimai. Teismo ir rinkimų kalendorinių datų sutapimą galima traktuoti kaip grubų demokratiškų procesų šalyje pažeidimą, kai vardan politinių-propagandinių tikslų yra manipuliuojama teisiniais procesais. Jeigu tokios bylos taip „derinant“ būtų svarstomos senosios Europos Sąjungos šalyse, kultų didžiulis skandalas.

Ne taip seniai EP valdančioji Europos liaudies partijos frakcija išreiškė susirūpinimą dėl politizuoto šios bylos nagrinėjimo Lietuvoje. ELP frakcija bylos nagrinėjimą traktuoja taip pat ne kaip tiesos, o kaip įtakos rinkimuose siekimą. Mes būsime priversti papildomai informuoti Europos liaudies partiją, kokiomis aplinkybėmis Lietuvoje vyksta rinkimai į Europos Parlamentą.

Žvelgdami į tokius apgailėtus procesus 14-aisiais Lietuvos nepriklausomybės metais turime konstatuoti, kad Lietuvos politinio gyvenimo „apsivalymo“ procesas, prasidėjęs susikompromitavusio prezidento apkalta, toliau niekur nebejudą. Pasielkti politinius tikslus ir susidoroti su oponentais yra naudojami teisiniai

procesai, taip pat dauguma Seime, kur turės būti nagrinėjamos V. Greičiūno vadovaujamos komisijos išvados. Turiu pasakyti, kad ir V. Greičiūno komisijos išvadų tikslas yra propagandinis, nes tai, ką šiandien galima perskaityti komisijos sukauptoje medžiagoje, yra diametriškai priešinga tam, ką teigia komisijos pirmininkas savo interviu. Juose yra sakoma absoliuti netiesa. Vargu ar Seimo statusas komisijos pirmininkui tai leidžia.

Štai „Lietuvos ryte“ skaitome platų komisijos pirmininko interviu, kaip „Mažeikių naftos“ pinigais neva buvo padengtas „Williams“ kompanijos vekselis. Tai absurdiškai sukonstruoti žodžiai. Nepaisoma demokratiškų principų nei demokratiškų kriterijų.

Šioje situacijoje būtų įdomu išgirsti laikinai einančio prezidento pareigas A. Paulausko, dabar atsakingo ir už Konstitucijos vykdymą, ir už teismų darbą, atsakymą į klausimą, kaip jis vertina tokį teisminių bylų ir Seimo komisijos išvadų sutapimą su rinkimais. Prieš porą metų jis dėjo daug pastangų, kad tokia byla būtų iškelta. Mes prisimename, kad gen. prokuroras būdavo iškviečiamas pas tuometinį Seimo pirmininką Artūrą Paulauską ir iš jo išėjęs pasakydavo iš piršto išlaužtą naujienų, kad sutartis padarė milijardinę žalą ir kt.

Įdomiausia, kad tiek prokuratūros pateiktuose kaltinimuose, tiek ir Seimo komisijos išvadose jau nebėra jokių kaltinimų dėl tariamai padarytos šimtamilijoninės žalos, apie ką taip mėgdavo šnekėti bylos iškėlimo metu gen. prokuroras ir mūsų oponentai. Skaitant prokuratūros kaltinamąsias išvadas tenka pastebėti, kad jau ir prokuratūra pripažįsta, jog vadina mieji prieštaravimai nepadare finansinės žalos nė vienam Lietuvos ūkio subjektui. Vieninteliai kaltinimai, susiję su pinigais, yra dėl kitų valstybinių įmonių - „Lietuvos geležinkelių“ ar „Klaipėdos naftos“, kas taip pat, mūsų įsitikinimu, neatitinka ekonominės logikos.

Kyla klausimas, ar galima tikėtis, kad gen. prokuroras viešai atsiprašys už ankstesnius propagandinius pasisakymus, kuriuose sutarties signatarus kaltino šimtamilijonine žala Lietuvai. Jeigu Lietuva yra ne tik formaliai perėmusi europinę teisę ir europines tiek teisinių ginčų, tiek ir politinių procesų tradicijas, tokio atsiprašymo būtų natūralu tikėtis.

Akivaizdu, kad stebime eilinę apgailėtą socialdemokratų propagandinę akciją, kuri kažin ar prisidės nustatant tiesą. Jos propagandiškumas yra akivaizdus. Prieš 1996-ųjų metų rinkimus LDDP dauguma Seime taip pat buvo ėmusis propagandinių veiksmų ir Tėvynės sąjungą buvo nuteisusi už tariamą kolūkių sugriovimą. Vėliau rinkėjai pasielgė priešingai ir po to vykusiuose Seimo rinkimuose nuteisė pačią LDDP. Tikėtina, kad panašiai bus ir šį kartą.

Lietuviškas žodis 1900 m. Paryžiuje

Kauno "Ažuolo" vidurinėje mokykloje surengtoje respublikinėje konferencijoje "Lietuviškos knygos kelias" skaitytas pranešimas

Jau įprasta sakyti, kad Paryžius yra kultūros centras, parodų organizavimo miestas. Parodyti jame pasauliui savo darbų ne kartą čia atvažiuodavo ir mūsų gabieji tautiečiai. Prisimintina ir 1937 m. pasaulinė paroda Paryžiuje. Tada Lietuvai sėkmingai atstovavo matomiausioje vietoje pastatytas Juozo Mikėno sukurtas lietuviškas Rūpintojėlis. Jis sužavėjo savo paprasta didybe atsilankiusiuosius ir pelnė Didįjį prizą. Šiandien, deja, toks Rūpintojėlis beveik mums jau nebereikalingas...

Taigi vis tos parodos. Kalbėdami apie jas, atverkime dar vienos Paryžiaus pasaulinės parodos duris. Lietuva norėjo neįprastai pasauliui parodyti savo gajumą, nemirusią lietuvišką dvasią, gal dar ne visiems žinomą carinės Rusijos niekšybę, pasireiškusią dvasine ir fizine priespauda, nuožmia rusifikacija, lietuviško žodžio draudimu. Šią galimybę suteikė parengta Lietuvos etnografinė ekspozicija pasaulinėje parodoje, Prancūzijos sostinėje. Tad nukeliaukime mintimis tą kelią, vedusį į 1900 m. pavasariu alsuojančią gegužės 15 dieną. Pasiiekti tą dieną reikėjo didelės ištvėrmės ir sumanumo.

XIX a. gale Rusijos valdžia matydama savo bejėgiškumą vis labiau persekiojo pasipriešinusius spaudos draudimui - daugėjo suiminėjimų, trėmimų. Kiti, norėdami išvengti represijų, emigravo į užsienį su viltimi čia rasti tinkamesnę aplinką darbuotis lietuviškas labui. Šie žmonės ir sumanė dalyvauti Paryžiaus parodoje - ekspozuoti joje draudžiamą lietuvišką spaudą. Tai 1894 m. pasiūlė Lauryno Ivinskio Europos ir Amerikos lietuvių draugija, išleido atsišaukimus ruošti parodai. Tačiau šis raginimas tada dar nepadarė reikiamo poveikio. 1899 m. jį pakartojo Ciuricho lietuviškos jaunuomenės draugija. Buvo sudarytas parodos komitetas. Jis kreipėsi į lietuvius su atsišaukimu. Šį atsišaukimą išspausdino ir lietuviški periodiniai leidiniai: "Gargas Amerikos lietuvių", "Varpas", "Tėvynės sargas". Lietuvių parodos komitetui labiausiai rūpėjo politiniai tikslai - lietuviškos spaudos legalizavimo Lietuvoje perspektyva, lietuvių tautos gyvybingumo išsaugojimas.

Organizuojant lietuviškos knygos propagavimą daug pasidaravo Marta Zauniūtė. Ji tėvų namuose, Rokaičiuose, kartu su tėvu Dovu Zauniumi tvarkė surinktus eksponatus, su visuomenės veikėju JAV sudaryto komiteto nariu Jonu Žiliumi bei kitais autoriais sudarė lietuviškų knygų katalogus.

Rengiant parodą buvo susidurta ir su sunkumais. Darbą sunkino kai kurių tautiečių abejingumas, nesutarimas ir išsisklaidymas po pasaulį - daug reikalų teko tvarkyti susirašinėjant paštu, o tai ilgokai užtrukdavo. Taip pat trukdė ir vokiečių bei rusų valdžia. Prancūzų valdžia nenorėdama pyktis su Rusija vengė kelti lietuvių politines problemas ir sutiko priimti tik etnografinę ekspoziciją, kurioje nebūtų politinio turinio spaudinių. Teko gudrauti, spręsti naujus ekspozicijos klausimus. Buvo suda-

ryta Paryžiaus organizacinė grupė, vadovaujama gydytojo ir lietuvių spaudos veikėjo varpininko Juozo Bagdono. Jo padėjėju tapo dailininkas Pranas Žitkus.

Buvo įrengta lietuviška pirkia su piršlybų vaizdu. Čia vėl reikėjo parodyti išmanymą, savo žinias, per trumpą laiką surinkti eksponatus. Į pagalbą skubėjo tautiečiai entuziastai. Povilas Višinskis apkeliavo nemažai apylinkių ir surado daug tautodailės darbų, senoviškas kankles, daugybę nuotraukų. Mažoje Lietuvoje darbuotai minėtoji Marta Zauniūtė, Martynas Jankus, Jonas Vanagaitis ir kiti. Piršlybų scenos figūros užsakytos Paryžiuje. Pranas Žitkus pristatė lietuviškos spaudos kelių į Lietuvą žemėlapi, nupiešė herbą, lietuvių raštijos darbuotojų portretus, diagramas.

Ekspozicija Trokadero rūmuose lankytojus sutiko su užrašu "Lithuanie", su Vyčio herbu ir etnografinės Lietuvos žemėlapiu. Ekspozuoti etnografiniai daiktai buvo priemonė užmaskuoti parodyti uždraustą lietuvišką spaudą. Spaudinių ekspoziciją pristatė diagrama su 1865-1899 metų knygų leidyba. Knygos buvo sudėtos dviejose spintose. Vienoje iš jų knygos, išleistos iki spaudos draudimo, kaip K.Sirvydo "Punktai sakymų" (1845), M.Valančiaus "Žemaičių vyskupystė" (1848) bei L.Ivinskio, V.Kudirkos rankraščiai. Kitoje spintoje buvo sudėtos draudžiamos knygos. Parodoje buvo ir Mažosios Lietuvos skyrius, kurį sudarė spaudiniai gotiškojiu šriftu ir etnografijos eksponatai.

Svarbu pažymėti, kad buvo išleistas parodos spaudinių katalogas prancūzų kalba, kuriame užregistruoti 563 spaudiniai. Jame buvo paminėta, kad knygos spausdintos ne Rusijoje (tai yra ne Lietuvoje). Politikos skyrius atskleidė politinę Lietuvos padėtį, o istorijos skyrius pateikė spaudos uždraudimo dokumentus. Dėl šių priežasčių katalogą teko dalyti neoficialiai - pažįstamiems, parodos rėmėjams. Nelegaliai buvo platinama spaudinių diagrama ir brošiūra "Kaip Maskolija persekioja Lietuvą". Taip pat buvo platinama J.Ang-rabaičio bibliografinė rodyklė "Atsišaukimas lietuvių į visą civilizuo-tą svietą" lietuvių, lenkų, prancūzų, vokiečių ir anglų kalbomis.

Parodos metu buvo skaitytos pasakaitos apie mūsų krašto rusifikaciją, lietuviško žodžio draudimą, apie Lietuvos praetį, tautos kilmę. Jas skaitė kun. Jonas Žilius ir kiti. Spaudos draudimas patiems prancūzams pasirodė neįtikėtinas dalykas. Ši žinia pasiekė net jų laikraščius ir įgijo viešos politinės reikšmės.

Nors buvo trukdymų ir pasitaikiusių sunkumų, minėta paroda savo tikslą pasiekė - atkreipė pasaulio dėmesį į spaudos draudimą. Antra vertus, parodos organizavimas parodė, kad tik vieningu darbu ir pasišventimu galima išsaugoti savo tautinę kultūrą, jos gyvybingumą.

Zigmas TAMAKAUSKAS
istorijos mokytojas
metodininkas

Skaitytojo mintys

Nauji bolševikų drabužiai

Perskaitę Alytaus miesto laikraštelyje Linos Tumasonienės straipsnį "Ateities Alytuje - mažai vertingų kultūros objektų" sužinojome, kad iš vertingų objektų sąrašo buvo išbraukta "Motina tremtinė", Dainavos apyg. partizanų memorialas. Į niekalus, kaip rašoma, vilniškiai kultūros šulai įrašė ir "Laisvės Angelą", Sausio 13-osios kryžių, V.Jaručio nukaltą kryžių karininko Juozapavičiaus žūčiai atminti ir kitus objektus. Tai padarė turbūt tie patys kultūros "žinovai", kurie vos prakalbus apie sovietmetį menančias skulptūras ant Žaliojo tilto Vilniuje kryžium gulasi prieš jų pašalinimą.

Sutapimas ar ne, bet šiomis dienomis Vilniuje, buvusiuose KGB rūmuose, LGGRT centro gen. dir. D.Kuodytės įsakymu buvo uždaryta koplytėlė, kurioje sekmadieniais būdavo aukojamos šv. Mišios. Susirinkę buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai skaitydavo atsiminimus iš GULAG'o laikų.

Kiekvienais metais, sausio 13 d., švenčiame Laisvės gynėjų dieną, Antakalnio kapinėse padedame gėlių. Argi už Lietuvos laisvę žuvo tik šie didvyriai? Ar šią dieną ir visomis kitomis prisimename Lietuvos partizanus, sušaldytus, badu numarintus, nužudytus politinius kalinius ir tremtinius? Ar žinome, kiek jų paguldė galvas už Lietuvą? Jei kas ir prisimintų, kur jiems padėti gėlių Vilniuje? Kur pastatytas paminklas jiems pagerbti? Ką jau čia kalbėti apie paminklą, jei Tuskulėnų aukų kaulėliai vėl sukrauti į tas pačias KGB kameras, kuriose gyvi buvo kankinami, ir niekaip neįstengiama, o gal nenorima jų palaidoti. Čia labai tiktų ir Tuskulėnuose užkasto majoro Semaškos atvejis. Tai šis karininkas išvedė iš Stalingrado savo vadovaujamą batalioną ir padarė negirdėtą žygdarbį. Vokietis feldmaršalas Paulius nesugebėjo prasimušti su visa armija, o lietuvis majoras Semaška su savo batalionu pramušė visus bolševikų ap-

supties žiedus ir išsiveržė. Vokiečiai jį ir jo karius apdovanojo, bet negarino šio įvykio, nes jiems buvo gėda... Žuvo majoras Semaška išduotas Lietuvoje. Jis buvo partizanų vadas majoras Liepa. Nuteistas sušaudyti, o užkapotas kirviu. Bent taip galėjo bolševikų budeliai patenkinti savo keršto jausmą. Atpažinti artimųjų majoro Semaškos palaikai buvo palaidoti tyliai, mažai kas ir žinojo apie jo laidotuves. Ar taip reikėjo pagerbti mūsų tautos didvyrį?

Kodėl taip yra? Kas dabar valdo Lietuvą? Manau, kad tie patys bolševikai, pasivadinę kitais vardais. Sarmatos ar kuklumo jie neturi. Kad ir ponas R.Paksas. Sulaužęs priesaiką, pamynęs Konstituciją, pašalintas - vėl veržėsi į prezidento postą.

Į prezidento postą veržiasi ir Česlovas Juršėnas. Tas pats propagandininkas, kuris bolševikmečiu į šuns dienas dėjo "buržuazinius nacionalistus" ir nepriklausomą Lietuvą. Tokie veikėjai kaip jis ir visa bolševikų partija tokius kaip aš vadino banditais, fašistais ir liaudies priešais. Manęs nepriėmė į tuometinę mašinų gamyklą net tekintojo mokiniu. Bolševikai nusprendė, kad galiu dirbti tik melioracijoje - kasti griovius. Ten ir dirbau po 15-17 valandų. O dabar Č.Juršėną ar jį panašų, tapusį prezidentu, turėsiu tituluoti ekscelencija? Atsiprašau, bet to nebus...

Tad visai nenuostabu, kad ir žemesnio rango "meno žinovai" negali pakęsti "Motinos tremtinės" ar Dainavos apyg. partizanų memorialo. Tokie ir panašūs važiuo garbinti "batkos" Lukašėnos, nes jiems arčiau širdies Maška Melnik, o ne Lietuvos partizanai.

Štai kodėl darosi tokie dalykai Lietuvoje. Ir keista, kad didžiausias NATO priešinininkas R.Pavilionis buvo apdovanotas karininko Vyčio kryžiumi. "Penktajai kolonai" - Vyčio kryžius?! Gražu!

Stasys KIZELAVIČIUS

Dėl "Mažeikių naftos" bylos muilo burbulų

Tėvynės sąjungos prezidiumo pareiškimas

Gegužės 24 d. Vilniaus apygardos teismas pradėjo procesą prieš A.Bartulį, R.Didžioką ir S.Kaktį, buvusius Tėvynės sąjungos ministrus ir viceministrą, kuriuos norima apkaltinti tyčiniiais nuostoliais, neva jų padarytais 1999 m. iš dalies privatizuojant "Mažeikių naftą". Daugelį metų propagandiškai kartoti gandai apie milijardinius nuostolius nepasitvirtino, jie yra susprogę kaip muilo burbulai; penkerius metus šią bylą tyrė prokurorai, nors ir gavę valstybės vadovų kabinetuose neteisėtus nurodymus ką nors "rasti", niekaip tokių nuostolių nerado. Kalbos apie tariamai labai blogas sutartis taip pat subliūško, nes pagal tas pačias sutartis, pasibaigus žaliavos blokadoms, įmonė dirba pelningai.

Vis labiau pasitvirtina ne tik poli-

tinis, bet ir kalendorinis rinkiminių pradėto teismo proceso pobūdis. Prokuratūra visai susipainiojo savo išvadoje iš anksto skelbdama, jog ministro pavaldumas Vyriausybei vykdant Vyriausybės nutarimus yra neteisėtas dalykas, arba kaltindama, kodėl ministras gavęs Vyriausybės aprobuotą tekstą nesiėmė savavališkai jo braukti. Galbūt prokuratūra tiesiog pristigo laiko surašyti kokį nors rimtesnį kaltinimą logiškai ir suprantamai, bet tai ir patvirtina, jog vykdoma užduotis pradėti neparengtą ir tuščią teismo procesą žūbtū prieš rinkimus. Politiniai oponentai tikriausiai bijo Tėvynės sąjungos sėkmės, tačiau toks politinis rinkiminių teismo procesas pirmiausia nedaro garbės Lietuvos teisėtvarkai. Ji turėtų būti nepriklausoma, kaip liepia Konstitucija.

Stasys GENTVILAS

Kalniškės mūšio didvyrių atminimą saugo kryžiai

“Aš prisiekiu Visagalio Dievo akivaizdoje, kad nesigailėdamas savo jėgų ir gyvybės ginsiu Lietuvos valstybės ir tautos garbę ir nepriklausomybę nuo visų jos priešų...”
(Ištrauka iš partizano priesaikos)

Gegužės 16-ąją Simno bažnyčia buvo pilnutėlė. Šį kartą žmonės susirinko paminėti legendinio Kalniškės mūšio 59-ųjų metinių. Atvyko šio mūšio dalyviai - buvę partizanai. Jie kovėsi su gausia priešo kariuomene ir tik per stebuklą liko gyvi. Tiesa, jų galvos jau pasidabinusios vyšnių žiedų baltumu. Iš Alytaus ir Lazdijų ra-

Lazdijų r. savivaldybės mero pav. Artūras Margelis okupacinę armiją lygino su vagimis, o artėjant rinkimams ragino žmones atskirti pelus nuo grūdų, netikėti apgaule ir neapsiriki dar kartą.

Politinių kalinių sąjungos Kauno sk. pirmininkas S. Grigaitis ragino mūsų jaunimą aktyviai dirbti. Jauni

Partizanų dainas dainuoja Krosnos pagrindinės mokyklos mokiniai

jonų atvyko šauliai, ryšininkai, partizanų giminės, artimieji, svečiai.

Už žuvusiuosius Kalniškės mūšyje, kuris įvyko 1945 m. gegužės 16 d., šv. Mišias aukojo Simno bažnyčios kunigas G. Bulevičius. Jis pasakė gražų pamokomą pamokslą.

Simno bažnyčios kunigas susirinkusiuosius kvietė melstis už žuvusius laisvės kovotojus ir kad nebūtų Lietuvoje išdavikų, ragino būti protingesniu artėjant labai svarbiam įvykiui - rinkimams. Kvietė nesileisti užliūliuojamiems emocijų bangos, paklusti protui. Nevalia pasitikėti lengvo gyvenimo melagingais pažadais. Į valdžią reikia rinkti dorus, sąžiningus žmones. Todėl reikia būti budriems, o išminties rasime istorijoje.

Šv. Mišių pabaigoje buvo sugiedotas Lietuvos valstybės himnas. Po šv. Mišių gėlėmis, degančiomis žvakelėmis, šventomis giesmėmis, prisiminimais, kalbomis buvo pagerbtas Simno kapinėse palaidotų išniekintų partizanų atminimas.

Po to ir mūšio vietoje, Kalniškės miške, sužibo žvakelės, padėta gėlių prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę.

Kalniškėje kovėsi bebaimis J. Neifaltos-Lakūno būrys su sovietų reguliariąja gerai ginkluota iš Vokietijos grįžtančia kariuomene. Čia už Lietuvos laisvę pralietas 44 didvyrių kraujas. Visiems amžiams ši vieta liks šventa.

Renginio vedėja partizano dukra Asta Bagdanavičienė kvietė kovą su okupantais dalyvius pasidalyti skausmingais prisiminimais.

žmonės turi žinoti, kodėl priešas rovē, bet neišrovė, kodėl skynė, bet neišskynė. Būtina įdiegti jaunajai kartai, kad žmogus be istorijos - kaip medis be šaknų.

Kalniškės mūšio dalyvis Alfonsas Janušauskas, atvykęs su vaikais, dalydamasis prisiminimais didžiavo, kad nė vienas partizanas okupantui nepasidavė gyvas. Jis apgailestavo, kad žmonės prarado budrumą, pasitiki prisiplakėliais. Jei taip nebūtų, nebūtume turėję melagio prezidento. Kaip paaiškinsim savo vaikams, kad nesugebame įvertinti taip sunkiai iškovotos laisvės, pasitikime netikrais pranašais. Artėja birželio 13-oji. Nejaugi vėl patikėsime tais pačiais?

Partizanas Vytautas Adomaitis-Agrastas iš Kirsnos padėjo visiems, užkopusiems į kalną - mūšio vietą, ir pasakė, kad šiame minėjime dalyvauja nepelnytai pamirštas 86 sulaukęs žmogus - buvęs narsus partizanas, 25 metus praleidęs kalėjime, netekęs keturių savo brolių partizanų Stasys Čėpla-Vilkas.

Partizanų dainas dainavo Vilniaus oro uosto, Lazdijų politinių kalinių ansamblių, Krosnos pagrindinės mokyklos dainininkai. Jie kasmet atvyksta į šią istorinio mūšio vietą. Eiles laisvės kovotojams perskaitė Sigitas Gumauskas.

Kalniškės mūšyje žuvusiems paminėti kasmet iškyla nauji gražūs mediniai kryžiai. Jie saugo šio mūšio didvyrių atminimą.

**Antanina
URMANAVIČIENĖ**

Grinkiškio mokyklai - 200 metų

Grinkiškio Jono Poderio vidurinė mokykla švenčia jubiliejų

Gegužės 8-ąją Radviliškio r. Grinkiškio Jono Poderio vidurinė mokykla šventė 200 metų jubiliejų. Kaip tvirtina istoriniai šaltiniai, 1804 metais Grinkiškyje veikė parapijinė mokykla, kuri po 1863-1864 m. sukilimo caro valdžios įsakymu buvo uždaryta.

Nuo 1867 m. čia veikė rusiška mokykla. Lietuviška mokykla Grinkiškyje atkurta 1906 m.

Manoma, kad pirmoji parapijinė mokykla veikė klebonijoje. XIX amžiaus pab. buvo pastatyta medinė mokykla.

1939 m. mokyklos vedėjo Jono Poderio ir miestelio visuomenės iniciatyva pastatyta dabartinė dviaukštė mūrinė mokykla, kuriai 1943 m. suteiktas progimnazijos, o 1946 m. gimnazijos statusas. 1948 m. mokyklą baigė pirmoji abiturientų laida. 1949 m. ir ši mokykla pavadinta vidurine.

1979 m. išaugo vidurinės mokyklos priestatas su sporto sale, valgykla ir naujomis klasėmis. 1995 m. mokyklai suteiktas jos įkūrėjo Jono Poderio vardas.

Šiuo metu mokykloje yra 34 mo-

lentoje rašoma: “Rezistencinėse kovose žuvę Grinkiškio gimnazijos moksleiviai: Stefa Martišiūtė, Jonas Kniška, Algėmas Litvinas ir Aleksandras Skaburskis”. O kiek jų kentėjo kalėjimuose ir tremtyse?

Vidurdienį mokyklos sporto salėje vyko iškilmingas posėdis ir koncertas. Po valstybinio ir mokyklos himnų šventinio renginio vedėjai mokytojai K. Indrėkus ir A. Petrylaitė pakvietė mokyklos direktorių B. Alekną ir mokytoją I. Bružienę apžvelgti mokyklos veiklą.

Iškilmingo posėdžio metu visų buvusių laidų atstovai buvo pakviesti uždegti žvakutes. Tylos minute pagerbti mokytojai ir moksleiviai, išėję į Amžinybę. Nuneštos gėlės ant mokytojų kapų.

Prisiminimais pasidalijo buvę mokyklos direktoriai A. Kirtiklis ir R. Vaitkevičius, buvęs mokytojas rašytojas J. Linkevičius ir kiti. Švietimo ir mokslo ministro sveikinimą perskaitė ministerijos atstovė A. Razmantienė. Palinkėjo mokytojams ir moksleiviams gražių mokslo laimėjimų, siekti dvasinių ir moralinių vertybių, kad būtume verti tų, kurie ka-

Grinkiškėčiai moksleiviai bažnyčioje su miestelio herbu

kytojai, mokosi 355 mokiniai. Mokykla turi savo vėliavą, taip pat ir savo himną.

Grinkiškio mokyklos 200 metų minėjimas

Šventinis mokyklos jubilėjaus minėjimas prasidėjo pamaldomis bažnyčioje. Šv. Mišias už mirusius ir gyvus moksleivius aukojo ir pamokslą pasakė Grinkiškio klebonas J. Vaicekauskas. Vietiniai ir atvykusieji dėkojo Dievui, kad prieškarinio ir sunkiais okupacijos metais įveikdami negandas, areštus ir tremtis galėjo mokytis šioje mokykloje. O šandien, jau laisvoje ir nepriklausomoje Lietuvoje, jie gali didžiūti, kad vargta ir kentėta buvo ne veltui. Prie mokyklos esančioje memorialinėje

ro ir okupacijos metais atlaikė audras ir negandas, liko ištikimi savo tėvų, tautos ir valstybės papročiams bei tradicijoms. Įteikė mokyklos direktoriui, mokytojams Švietimo ir mokslo ministerijos padėkos raštus.

Visus sveikino Radviliškio r. sav. Švietimo skyriaus vedėjo pavad. V. Jakavičius ir šio skyriaus darbuotoja I. Kanapinskienė. Buvo perskaitytas rajono mero Antano Čėpanonio padėkos raštas mokyklos vadovui, taip pat Šiaulių aps. administracijos ir rajono sav. Švietimo skyriaus padėkos raštai.

Svečius ir mokytojus sveikino Grinkiškio sen. V. Petrauskas. Savo prisiminimais apie mokyklą pasidalijo buvę mokiniai.

(B.d.)

Trispalvės žygis per Lietuvą

Tėvynės sąjungos žygis per Lietuvą prasidėjo gegužės 14 d. Vilniuje ir pasiekė Rokiškį. Į savivaldybės aikštę atvyko scena ant ratų, o už pusvalandžio – grupė Seimo narių: A.Kubilius, R.Juknevičienė, R.Dagys, A.Ažubalis, V.Milaknis. Svečius pasitiko TS Rokiškio skyriaus pirm. A.Blažys, gyd. I.Čipienė, kiti tarybos nariai. Svečiai

lę. Susirinko daug jaunimo, moksleivių. Partijos lyderis A.Kubilius ilgomis kalbomis susirinkusių nevargino, priminęs, jog jo tėvas gimė Rokiškio rajone, pristatė būsimą kandidatą į Seimo narius kraštiečių V.Milaknį. Partijos lyderis paaiškino žygio "Būk labiau lietuvis" esmę ragino balsuoti už konservatorių kandidatus, patyrusius

Scena ant ratų Rokiškio savivaldybės aikštėje

susitiko su rajono meru E.Vilimu. Po to lankėsi ligoninėse, klebonijoje, "Gimtojo Rokiškio" redakcijoje, Viešojoje bibliotekoje, miesto ir rajono įmonėse bei įstaigose, Obelių kraštotyros muziejuje. Su Gydytojų sąjungos rajono skyriumi pasirašyta sutartis dėl V.Milaknio rėmimo.

Pavakare rokiškėnai sugužėjo į savivaldybės rūmų sa-

politikus. Kartu kvietė balsuoti už kandidatus į prezidento postą P.Auštrevičių ir V.Adamkų. Jei nežinote, už kurį balsuoti, juokavo jis, meskite monetą.

Seimūnams išvykus salėje buvo rodomas J.Vaitkaus kino filmas "Vienui vieni". Po filmo vyko koncertas.

Feliksas MAŽEIKIS
Autoriaus nuotr.

Baigiamasis susitikimas

Gegužės 21 d. Rokiškio krašto muziejaus menėje draugijos "Consilia Academica" (vad. L.Kairiūkštis) bei Mokslų akademijos ir Kultūros kongreso iniciatyva vyko konferencija "Kad Lietuva neišsivaikščiota". Konferencijų ciklas vyko Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje ir paskutinė – Rokiškyje.

Į baigiamąjį konferencijų ciklo seminara-diskusiją "Europa ir mes" susirinko gausus rajono gyventojų būrys, rajono bei miesto bibliotekininkai. Pranešėjai kalbėjo, kaip išlaikyti kultūrinį paveldą, kaip atkurti kaimo kultūros namus, kurie dabar stovi užkaltais langais. Buvo svarstoma, kaip padaryti Lietuvą patrauklią, kad į ją grįžtų užsieni, užjūrius išvykę lietuviai. Kaip sustabdyti protų nutekėjimą. Tarp garsių akademikų, mokslo daktarų apie Rokiškio krašto mitologinį sakralinį patrauklumą kalbėjo ir rajono kraštotyrininkas Gytis Gruzdas.

Feliksas MAŽEIKIS

Kviečiame

Kiekvienais metais, birželio mėnesį, minimi tragiškius Červenio apylinkės įvykius, kur 1941 m. birželio 25-26 d. buvo sušaudyti Lietuvos piliečiai.

Birželio 26 d. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras organizuoja tradicinę išvyką į Červenį pagerbti aukų.

Norintys vykti į Červenį (Baltarusijos Respubliką) skambinkite į Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrą telefonu (8-5) 2314148 iki birželio 5 d.

Vykstantiems asmenims Baltarusijos vizos yra būtinos. Asmenims, vyresniems kaip 70 metų, jos bus suteikiamos nemokamai, kitiems vizos kaina - 52,50 Lt.

Dėl vizų į Baltarusijos ambasada kreipsimės centralizuotai.

Prašome pristatyti pasą, paso kopiją, nuotrauką 35x45mm adresu: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Memorialinis departamentas, Didžioji g. 17/1, Vilnius.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Kazimieras Valinauskas 1934-2004

Gimė Smurgių k., Kuršėnų valsč. Mokėsi Kuršėnų vid. mokykloje. Už dalyvavimą pogr. organ. "Margiris" areštuotas 1951 08 15. Karinio tribunolo Šiauliuose 1952 01 13-15 nuteistas 25 m. lagerio. Kalėjo Kemerovo sr. Jajos lageriuose, dirbo miško kirtimo darbus. Bandė bėgti, buvo sugautas. Iš lagerio paleistas 1955 02 21, nuvažiavo į tremtį – pas tėvus į Zimą, Irkutsko sr. Ten baigė vid. mokyklą. Vedė tremtinę. 1957 m. persikėlė į Irkutską, dirbo plytinėje. Baigė Finansų ekonomikos institutą. Liko dirbti mokslinėje laboratorijoje, vėliau jai vadovavo. Tremtyje užaugino dukterį ir sūnų. 1969 m. su šeima grįžo į Mažeikius. Dirbo inžinieriumi įvairiose įmonėse.

Palaidotas senosiose Mažeikių kapinėse. Užjaučiame velionio šeimą ir artimuosius.

LPKS Mažeikių skyrius

Stasys Balčaitis 1909-2004

Gimė Raseinių aps., Surmantų k., gausioje žemdirbių šeimoje. Kartu su trimis broliais tapo partizanais. Išdavus brolis Jonas buvo nužudytas, o Stasys, broliai Antanas ir Juozas 1945 m. suimti ir nuteisti 10 m. kalėti. Stasio tėvus bei brolius 1948 m. ištrėmė į Krasnojarską. Po lagerių Stasys dar 17 m. išbuvo tremtyje, ten vedė likimo draugę, kurios anksčiau neteko.

Palaidotas Girkalnio kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Tomas Paplanskis 1930-2004

Gimė Marijampolės r., Kalvarijoje. 1952 m. nuteistas kalėti ir išvežtas į Komiją, Intos lagerius. Grįžo į Lietuvą 1956 m. Dirbo Kaune, Tvirtinimo detalių gamykloje. Užaugino dukrą.

Palaidotas Petrašiūnų kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukrą, gimines ir artimuosius.

LPKTS Kauno skyrius

Anelė Juodeškienė 1918-2004

Gimė Akmenynų k., Marijampolės aps., ūkininko šeimoje. 1941 06 14 su vyru ir sūneliu ištremti į Altajaus kr., vėliau – į Jakutiją, Ustijansko r. 1956 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Jurgežerių k., Kalvarijos apyl. Užaugino du sūnus. Paskutinius metus gyveno Kalvarijoje.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnus.

LPKTS Marijampolės skyrius

Dėmesio!

Ruošiamos spaudai knygos "Krasnojarsko byla" autoriai prašo atsiliepti tuos žmones (geologus), kurie tyrinėjo 1949-1954 m. Chakasijos-Minusinsko įduboje urano rūdos klodus ir dirbo kitus sunkius darbus.

Reikalingos papildomos žinios apie geležinkelio trasos Salechardas-Igarka statybą. Turime žinių, kad amžinojo įšalo žemėje kartu su kitais 80 tūkst. kalinių dirbo nemažai lietuvių. A.Vologatskio ekspedicijų dalyviai juos vadina "pribaltais". Tikiuosi, kad dar yra buvusių politinių kalinių, galinčių paliudyti lietuvių indėlį į XX a. vidurio grandiozines ir beprasmiškas statybas Šiaurėje.

Rašyti: Jonui Lukšei, Sukilėlių pr. 87-21, LT-3043 Kaunas. Tel. (8-600) 89319.

Dingusių nukentėjusiojo asmens (tremtinio) pažymėjimą Nr. 039743, išduotą 2001 03 28 Jonui GRUB-LIUI, laikyti negaliojančiu.

Dėmesio!

Vilniečiai "Tremtinį" gali įsigyti "Sąjūdžio" kioske - Gedimino pr. 1.

Skelbimai

Dalios GRINKEVIČIŪTĖS 77-ųjų gimimo metinių minėjimo iškilmės

Gegužės 28 d.

9 val. šv. Mišios Kauno arkikatedroje bazilikoje (Vilniaus g. 1).

10 val. antkapinio paminklo pašventinimas Kauno Eigučių kapinėse (Jonavos g.).

18 val. šv. Mišios Laukuvos bažnyčioje.

Gegužės 31 d.

17 val. KTU ITPI (Informacinių technologijų plėtros institute, Studentų g. 48a-337) "Sofoklio ir lietuviškosios Antigonės" skaitymas, svečių pasisakymai.

Lapteviečių brolija

Birželio 5 d. Jurbarko įvyks buvusių tremtinių, gyvenusių Irkutsko sr., Taišeto r., Sujetichos ir Žilgorodoko gvv., susitikimas. 12 val. šv. Mišias Jurbarko Švč. Trejybės bažnyčioje aukos kun. Izidorius Butkus. Maloniai kviečiame dalyvauti.

Gegužės 29 d. (šeštadienį) LK Kauno įgulos karininkų ramovės salėje įvyks tradicinis kasmetinis "Norilsko vyčių" suvažiavimas.

10 val. šv. Mišios Įgulos bažnyčioje. 11 val. svečių ir dalyvių registracija. 11.30 val. suvažiavimo pradžia. kviečiame norilskiečius gausiai dalyvauti.

Gegužės 30 d. Marijampolės r., Igliaukos seniūnijoje, prie Amalvos ežero, bus šventinamas paminklas 1952 m. gegužės 31 d. Amalvos paczerėje žuvusiems partizanams. Žuvo Klemensas Marčiulaitis-Karaliūnas ir Vincas Daminaitis-Sūnus. 12 val. šv. Mišios Daukšių bažnyčioje. Po jų vyksime prie Amalvos ežero, į žūties vietą.

Birželio 16 d. (trečiadienį) 12 val. Kauno Įgulos bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už buvusį politinį kalinį, tremtinį, poetą Juozą Ardzijauską 75-ųjų gimimo metinių proga.